

štěničkování“ empirické pravdy, o žádném zachytávání „bradaviček“ — jen nedoucí štěničkují a pro lupu nemaluje dnes žádný malíř a nejméně impresionista, kterému jde přece o celkový dojem! To je prosté a hrubé falšování mých názorů a slov a já je odmítám jako průhlednou tendenci.

Pan Klín vytýká mně, že prý vůči starším členům Mánesa dopouštím se téhož, před čím varuji kritiku vůči mladým. Prý podezírám „opravdovost jejich snah, čestnost jejich záměrů“. Mohl bych odpovědět na to, že vyplatím p. Klínovi 100 zl., dokáže-li mně to z textu mého článku. Ničeho takového jsem se nedopustil. Všecko, co jsem *ne o všech* starších, pokud vystavují ve velkém sále, řekl, bylo jen jedno: konstatoval jsem *tu úpadek* jejich síly umělecké, opakování, manýru, rutinu, machu. To nemá však, milý p. Klíne, nic společného ani s opravdovostí snah, ani s čestností záměrů. Klesá-li něčí síla umělecká, opakuje-li se, rozřezuje-li se, proto není ještě nečestný nebo neopravdový člověk, ba ani neopravdový umělec! V tom mohou být příčiny i nezaviněné jím, v tom může být i tragika jeho!

Ale k tomu, co jsem napsal *o většině*, opakuji znova, *ne o všech* starších mánesovcích vystavujících ve velkém sále, měl jsem nejpřímější právo kritické. Úpadek ten vidí každý, kdo má oči k vidění. Že většina umění zde vystaveného není zdravé umění slibující vývoj, opakuji zde jako své plné přesvědčení kritické. Většina umělců zde opakuje jen, ohřívá jen, co řekla dříve výrazněji a jemněji i ryzeji; většina znásilňuje se neblaze a přehlhuje vnějšími efekty vnitřní tvůrčí sílu. Slovem: jest patrna zde bezradnost, jest patrna zde stagnace a krise, třebaš nebyla přiznávána. To říci bylo mou povinností kritickou, povinností tím naléhavější, čím více miloval jsem některé z nich. Snad ta krise jest přechodná, ale krise jest zde, a kdo ji umlčuje, špatně poslouží tím těm, kdož jí trpí. Dnes prochází takovou těžkou krisí nejen malba česká, a příčiny toho jsou jiné a hlubší, než jaké shledává ve své kritice p. Dvořák, vina jest mnohem méně osobní a mnohem víc dobová a hromadná, než se domnívá mladý kritik *Času*. Ale strkati před tímto úpadkem — ať přechodným, ať trvalejším — pštroší politikou hlavu do písku a zalhávávi jej, to jest něco nejen nedůstojného opravdového kritika, ale i nebezpečného pro běh uměleckých věcí našich. I starší umělci z Mánesa pochopí dříve nebo později, že má slova diktovala bolest, a ne nenávisť, a že je-li východ z dnešní bídy, jest jen branou *poznání*, opravdové kritiky a opravdové autokritiky.

A ještě slovo. Mezi umělce, jimž vytýkám rutinu a machu, podsunul p. T. Klín i jméno Preisslerovo. Tu dopustil se čehosi, co je těžko mně pojmenovat pravým jménem. Preissler *vůbec nevystavuje* v letošní výstavě a já mluvil výslovně jen o mánesovcích vystavujících ve velkém sále (a ovšem ne o všech)! Já zde tedy jen s odporem odmítám insinuaci, jako bych Preisslera řadil mezi virtuosy a rutináry. Preissler jest mně nejdraší snad dnes jméno z Mánesa, náš umělec-malíř katexochén, který maloval vždy jen z vnitřní nutnosti a z vnitřního popudu.

Čtvrtstoletého výročí

posledního kritického boje proti padělanému rukopisu Královodvorskému a Zelenohorskému bylo vzpomenu to konci února některými listy. Dne 15. února bylo tomu 25 let, kdy Gebauer v Masarykově Athenaeu zahájil kritický útok, který

vedle něho Goll, Masaryk, Jos. Truhlář, Vančura, Vlček, Pekař a j. překloukli obšírnými rozborů jazykovými, historickými, literárně kritickými, sociologickými i estetickými v úplné vítězství pochybovačů: RKZ prokázány jsou dnes nesporně padělků z druhého desetiletí XIX. století. A jest také pravda, že boj ten byl dobrý boj očištný, který, vzal-li leccos z toho, co bylo pokládáno za kulturní poklad národní, dal i mnohé a mnohem hodnotnější, zejména podklad pro všechn přístí zdravý vývoj vědecký i literární. Rukopisy přímo dusily v některých oborech vědních všecku práci a znemožňovaly zde všechn vývoj; bezesporně veliké pokroky, jež učinily v posledním čtvrtstoletí česká filologie a literární historie, byly možny jen vítězným dokonáním boje protirukopisného. Proto také mohla býti každým, kdo promyslíl tento boj a jeho důsledky, přijata jen úsměvem zpráva, která prošla denními listy, o dvou starých vlastencích, kteří odkázali 4000 korun jako prémii přístím novým obráncům: pravá sancta simplicitas, při níž jest jen litovati, že jest tak nemístná. Dnes RKZ přestaly býti definitivně literárními památkami staročeskými a staly se památkami novočeskými a úkolem literární historie jest utříditi tyto památky ve vývoji moderní literatury české, osvětliti jejich vznik a původ, vyšetřiti jejich vliv, zjistiti jejich tvůrce, vyložiti jejich úspěch a oblibu, oceniti je posléze esteticky, vymeziti jejich hodnotu básnickou a uměleckou. Značnou část těchto úkolů rozřešila již česká literární historie; byl to zejména *prof. Josef Hanuš*, který v Laichtrově souborném díle *Literatura česká XIX. století* obíral se obšírně a šťastně po těchto stránkách našimi Rukopisy, vyšetřil jejich motivy, vzory, tendenci, prameny a zjistil i ve Václavu Hankovi a Josefu Lindovi jejich autory. Přesto však všechny otázky, které musí si klásti prohloubená věda literárně historická, v tomto případě posud nebyly zcela uspokojivě zodpověděny, zejména formový a stylistický rozbor Rukopisů jako moderního díla básnického nebyl posud podán v uspokojující hloubce a všestrannosti a nebyla tudíž také posud správně a nesporně vymezena jejich hodnota umělecká a básnická. Na to narazil i *prof. Hanuš sám* v přednášce, konané o Rukopisech 25. února v Umělecké besedě; v přednášce té také napověděl, že co nejdříve dostane se veřejnosti autentické edice Hankovy z roku 1818, která bude uvedena obšírnou rozpravou *prof. Hanuše*, jež podá literárně historický, kritický i poetický rozbor obou Rukopisův. Doufejme, že v této studii budou rozřešeny otázky, které jsou posud nevyřízeny.

Arne Novákova Praha

Známý moderní grafik p. T. F. Šimon vydal vlastním nákladem svých 25 původních staropražských leptů. K této nákladné publikaci napsal pan Arne Novák úvodem svou Prahu, řadu popisných meditací, v nichž vytěžuje stylem mocně neseným a místy barokně přetřepeným, ale i plným smyslného kouzla a bohatství a úměrným pražskému výtvarnému charakteru, svá dlouhá jemná pozorování i studie výtvarně historické. Nejde přitom o pouhou prózu popisnou: p. Novák dovedl vyvolati duši mrtvých dob, vyčistí ze starých památek nervy, charakter, přesvědčení, intelekt i smyslnost lidí, kteří je tvořili nebo dávali budovati. Málodky byla, a nejen u nás, o době Karlově, Rudolfově, protireformační napsána slova správnějšího poznání a hlubšího, umělečtějšího voření se než zde. Nikde neulpívá